

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 17 stycznia 2025 r.

sprawy **P.S.**

uniewinnionego od czynów z art. 304 k.k., art. 282 k.k. i art. 304 k.k. w zw. z art. 11

§ 2 k.k., art. 282 k.k. i art. 304 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 284 § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżycieli posiłkowych,

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu

z dnia 24 stycznia 2024 r., sygn. akt IX Ka 174/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 11 października 2022 r., sygn. akt VIII K 1783/15,

p o s t a n o w i ł:

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2. obciążyć oskarżycieli posiłkowych J.K. i M.K. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.

[WB]

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 11 października 2022 r., sygn. akt VIII K 1783/15, uniewinniono oskarżonego P.S. od czterech czynów: z art. 304 k.k., art. 282 k.k. i art. 304 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 282 k.k. i art. 304 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., art. 284 § 1 k.k.

Po rozpoznaniu apelacji prokuratora, oskarżycieli posiłkowych, pełnomocnika oskarżycielki posiłkowej, wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 24 stycznia 2024 r., sygn. akt IX Ka 174/23, utrzymano zaskarżony wyrok w mocy (po uprzednim sprostowaniu omyłki pisarskiej).

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł pełnomocnik oskarżycieli posiłkowych J.K. i M.K., zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucając:

„rażące naruszenie prawa materialnego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 304 k.k., poprzez dokonanie w ślad za Sądem pierwszej instancji jego błędnej wykładni, sprowadzającej się do błędnej interpretacji znamion tegoż przestępstwa poprzez ocenę pojęcia „przymusowego położenia” pokrzywdzonych w sposób wybiórczy, tj. w szczególności:

- oparcie się w zasadniczej mierze na fakcie istnienia innego majątku pokrzywdzonych (nota bene przy jednoczesnym błędnym ustaleniu składników tego innego majątku i zaniechaniu ustalenia jego faktycznej wartości),
- interpretacji „przymusowego położenia” wyłącznie w kategoriach majątkowych,
- przyjęcie ogólnego standardu potrzeb materialnych jednostki - bez odniesienia tego standardu do konkretnego przypadku pokrzywdzonych i indywidualnych okoliczności ich dotyczących,

z jednoczesnym pominięciem szczegółowej analizy sytuacji życiowej pokrzywdzonych, w tym w kontekście niezbędności zaciągnięcia zobowiązania, celu zaciągnięcia zobowiązania i realnych możliwości zawarcia umowy pożyczki z innym podmiotem niż oskarżony, a z jednoczesnym uwzględnieniem okoliczności, które nie mają znaczenia dla bytu czynu zabronionego określonego w art. 304 § 1 k.k., tj. nadanie znaczenia temu, że pokrzywdzeni zawierający umowę nie byli osobami nieporadnymi oraz okoliczności, która strona dążyła do zawarcia umowy;

2. rażące naruszenie prawa materialnego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 282 k.k., poprzez dokonanie w ślad za Sądem pierwszej instancji jego błędnej wykładni, sprowadzającej się do błędnego wniosku Sądu II instancji, iż w

realiach przedmiotowej o wypełnieniu znamion przestępstwa z art. 282 k.k. mogłaby być mowa jedynie wówczas, gdyby oskarżony wypowiadał groźby wobec M.K., ewentualnie wobec innych osób z wyraźnym wskazaniem im, że są jedynie pośrednikami i są zobowiązane do powtórzenia gróźb M.K., która była ich adresatką, a groźby te do niej rzeczywiście dotarły, w sytuacji gdy - znamię „doprowadza” z językowego punktu widzenia oznacza „zachowanie będące przyczyną czegoś, powodowanie, wywoływanie” i niniejsze przesądza o tym, że między zachowaniem sprawcy polegającym na użyciu groźby zamachu na życie lub zdrowie a rozporządzeniem mieniem zachodzić musi związek przyczynowy, a nie o tym, że adresatem groźby musi być osoba faktycznie rozporządzająca mieniem;

ewentualnie - w przypadku nie podzielenia zasadności zarzutu z pkt 1, zarzutu pkt 2 lub obu ww. zarzutów:

3. rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., poprzez przeprowadzenie nienależytej - wadliwej kontroli odwoławczej przez Sąd II Instancji i tym samym zaniechanie należytego i rzetelnego rozważenia i ustosunkowania się przez Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do zarzutów podniesionych w apelacjach Oskarżycieli posiłkowych, w szczególności:

- nieuwzględnieniu przy ustaleniu faktów dowodu z zeznań świadka J.G. i umniejszeniu znaczenia tego dowodu - w sytuacji gdy zeznania tego świadka pozostają spójne z zeznaniami świadków J.K., M.K. i M.K., potwierdzając przy tym wersję zdarzeń przedstawioną przez rodzinę K.,

- nieuwzględnieniu przy ustaleniu faktów dowodu z zeznań świadka M.N. i zdawkowym wskazaniu, że dowód ten w zakresie wskazanym w apelacji nie miał istotnego znaczenia dla sprawy - w sytuacji gdy zeznania tego świadka zestawione z zeznaniami innych świadków potwierdzają fakt zastraszenia M.K. przez oskarżonego P.S.,

- pominięciu i nieuwzględnieniu przy ustaleniu faktów dowodu z zeznań świadków: K.D., D.M., T.Ż., M.M., R.T., P.Z., Ł.P., T.L., A.F., R.W., J.H., E.Z., M.S., D.T., W.M., S.S. i zdawkowym wskazaniu, że relacje tych osób pozbawione są istotnego

znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem miały ogólnikowy charakter, a tym samym zaniechaniu łącznej oceny zbieżnych fragmentów zeznań ww. świadków

- w sytuacji gdy zeznania tych świadków prowadzą do ustalenia, że J.K. i M.K. pożyczali pieniądze od oskarżonego P.S., J.K. i M.K. mieli problemy finansowe, pożyczki, które wzięli J.K. i M.K. nie zostały spłacone, oskarżony P.S. „przejął” dom J.K. i M.K. przy ul. [...] w T. oraz warsztat, należący w dniu „przejęcia” do M.K., przy ulicy [...]1 w T.,

- pominięciu części zeznań świadków Z.K. i Z.W., których zeznania w całości Sąd I instancji uznał za dowód będący podstawą ustalenia faktów i którym przyznał przymiot prawdziwości, a Sąd II instancji tylko fragmentarycznie i ogólnikowo odniósł się do tych dowodów, bez prawidłowego i pełnego rozpoznania zarzutów apelacji w tym zakresie,

- nieuwzględnieniu w części dowodów w postaci zeznań świadków J.K., M.K. i M.K. i uznaniu ich za niewiarygodne w części - poprzez wyłącznie fragmentaryczne odniesienie się do zarzutów apelacji w tym zakresie,

- w sytuacji, gdy pomimo obszerności uzasadnienia, dogłębna analiza treści uzasadnienia prowadzi do wniosku, że nie stanowi ono rzetelnego, pełnego rozważania zarzutów apelacyjnych i prawidłowego przeprowadzenia kontroli instancyjnej, a stanowi tylko powielenie uzasadnienia Sądu I instancji i jego rozbudowanie pod kątem twierdzeń przemawiających wyłącznie na korzyść oskarżonego P.S.;

z ostrożności - w zakresie własnych ustaleń Sądu odwoławczego -

4. rażąco obrazę przepisów postępowania mogącą mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej, a zatem sprzecznej z zasadami prawidłowego rozumowania, wskazaniemi wiedzy i doświadczenia życiowego oceny całokształtu zgromadzonego materiału dowodowego i tym samym oparciu zaskarżonego judykatu na wnioskach płynących z wyselekcjonowanego materiału dowodowego, co przejawia się w:

a) błędnym przyjęciu, że małżonkowie K. byli także właścicielami albo współwłaścicielami innych nieruchomości, które w razie potrzeby mogli spieniężyć, w tym błędnym ustaleniu, że posiadali oni we współwłasności cztery działki niezabudowane położone w T. przy ul. [...] o łącznej powierzchni 38 arów, natomiast M.K. wspólnie z inną osobą dodatkowo była współwłaścicielką dwóch niezabudowanych działek o łącznej powierzchni ok. 60 arów, a także, że małżonkowie posiadali udział 1/46 w dwóch innych nieruchomościach położonych przy ul. (...), a także ustaleniu, że małżonkowie K. posiadali majątek, którego wartość przekraczała w sposób istotny wysokość tego zadłużenia - w sytuacji, gdy małżonkowie K. nie posiadali majątku, którego wartość przekraczała w sposób istotny wysokość zadłużenia, ponieważ:

- z żadnego dowodu zgromadzonego w sprawie nie wynika, jaka była faktyczna wartość majątku małżonków K. nieobejmującego nieruchomości przy ulicy [...] (nieruchomość gruntowa zabudowana domem) - w rzeczywistości majątek małżonków K. nieobejmujący nieruchomości przy ulicy [...] w T. był nieznacznym,

- M.K. nie była wspólnie z inną osobą współwłaścicielką dwóch niezabudowanych działek o łącznej powierzchni ok. 60 arów, o których mowa na k. 132, bowiem z treści ksiąg wieczystych ww. nieruchomości wynika bezspornie, że to nie M.K. jest współwłaścicielką tych nieruchomości, a inna osoba o imieniu M.U - Oskarżycielka posiłkowa M.K. stanowczo zaprzecza jakoby kiedykolwiek była współwłaścicielką powołanych na k. 132 nieruchomości gruntowych z pkt 1 i pkt 2,

- nieruchomości gruntowe powołane na k. 132 w pkt od 3. do 6. stanowią jedynie udziały wynoszące po 6/276 w nieruchomościach przy ulicy [...] w T. o nieznaczonej wartości rynkowej z uwagi na fakt, że są to niewielkie udziały w nieruchomościach wspólnych;

b) błędnym przyjęciu - wbrew wnioskowi z Ekspertyzy Fonoskopijnej sygn. [...] do sprawy sygn. akt VIII K1783/15,4 Ds. [...] (k. 2033 i nast.) - że nagranie dźwiękowe zarejestrowane 5.11.2012 r. ma przyjazny ton i stanowi dowód, że spotkanie J.K., M.K. i oskarżonego P.S. z 5.11.2012 r. przebiegało w przyjaznej, wręcz przyjacielskiej atmosferze - w sytuacji gdy z wniosków Ekspertyzy Fonoskopijnej

wynika wyłącznie, że dowodowa rozmowa miała spokojny przebieg, mimo jej konfrontacyjnego charakteru - co świadczy o istotnej nadinterpretacji dokonanej przez Sąd II instancji, bowiem stwierdzenie „spokojny przebieg” zawarte ww. Ekspertyzie Fonoskopijnej nie jest tożsame z „przyjazną, wręcz przyjacielską atmosferą”, której istnienia dopatruje się Sąd odwoławczy;

c) błędnym przyjęciu - że oferta R.B. miałyby być niekorzystna z punktu widzenia oskarżonego P.S. z uwagi na fakt, że z ceny sprzedaży domu przy ulicy [...] miała zostać potrącona jego wierzytelność w stosunku do J.K. - w sytuacji gdy wierzytelność ta wynosiła ok. 50.000,00 złotych, co przy wartości nieruchomości, a także biorąc pod uwagę wcześniejsze problemy z jej sprzedażą za wyższą cenę, nie stanowi w istocie istotnego zadłużenia i wierzytelności do potrącenia o znacznej wartości, a tym samym za błędne uznać należy ustalenia Sądu odwoławczego, że jest to okoliczność stwarzająca wątpliwości co do przedstawionej przez rodzinę K. wersji wydarzeń”.

W oparciu o wyżej wskazane zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości oraz orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Toruniu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Toruniu.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Rejonowej w Toruniu wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej. Tożsame stanowisko w postępowaniu kasacyjnym zajął obrońca oskarżonego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna.

Przypomnieć należy, że kasacja nie stanowi trzeciej instancji rozpoznawania spraw karnych, lecz jest nadzwyczajnym środkiem odwoławczym, a zarazem i środkiem kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych. To sprawia, że postępowanie kasacyjne prowadzi tylko do oceny kasacji w aspekcie rażącego naruszenia przepisów prawa przez sąd odwoławczy, które mogło mieć istotny

wpływ na treść orzeczenia, a nie zaś do merytorycznego rozpoznania sprawy, w której kasacja została wniesiona (por. postanowienie SN z 25 lutego 2014 r., IV KK 6/14).

Biorąc pod uwagę pierwszy zarzut kasacji, w którym pełnomocnik podnosi rażące naruszenie prawa materialnego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 304 k.k., poprzez dokonanie w ślad za Sądem pierwszej instancji jego błędnej wykładni, stwierdzić należało jego oczywistą bezzasadność. Poprzez wskazany zarzut skarżący kwestionuje raczej ustalenia faktyczne w sprawie niż wykładnię znamion wskazanego występku. Sąd odwoławczy odniósł się do kwestii sprawstwa oskarżonego P.S. z art. 304 k.k. w sposób skrupulatny. W istocie bycie osobą nieporadną nie stanowi znamienia czynu z art. 304 k.k., ale umożliwia wszechstronną ocenę kwestii przymusowego położenia pokrzywdzonego, które znamię tego czynu stanowi. Sąd odwoławczy dokonał ponownej, indywidualnej oceny sytuacji pokrzywdzonych, również w kontekście ich stopy życiowej i realnych możliwości zaciągnięcia przez nich innych zobowiązań niż od oskarżonego w celu uregulowania swojej sytuacji materialnej. Analiza ta, dokonana w sposób wszechstronny i rzetelny, wykazała, że małżonkowie K. nie byli przymuszeni okolicznościami do zaciągnięcia pożyczki od oskarżonego na tzw. lichwiarskich warunkach.

Kolejny, drugi zarzut kasacji, w ramach którego pełnomocnik wskazuje na rażące naruszenie prawa materialnego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 282 k.k., poprzez dokonanie w ślad za Sądem pierwszej instancji jego błędnej wykładni, również nie zasługiwał na uwzględnienie. Sąd Okręgowy rozpoznał zarzuty apelacji w tym zakresie w sposób skrupulatny. W swoich rozważaniach Sąd ten słusznie wskazał, że skoro groźby kierowane do członków rodziny nie były znane M.K., która była właścicielką nieruchomości na ul. [...]1, przed dokonaniem transakcji sprzedaży, to nie mogła ona rozporządzać mieniem pod ich wpływem. Sąd odwoławczy bardzo szczegółowo przeanalizował w tym zakresie sytuację rodziny K., uwzględniając przy tym m.in. możliwość konsultacji z prawnikami, relację między oskarżonym i pokrzywdzonymi, okoliczności w jakich doszło do podpisania umów z oskarżonym.

Nie można zgodzić się także ze stanowiskiem skarżącego wyrażonym w trzecim zarzucie kasacji, podnoszącym rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na jego treść, tj. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k., poprzez przeprowadzenie nienależytej - wadliwej kontroli odwoławczej przez Sąd II Instancji. Poprzez wskazany zarzut pełnomocnik w istocie ponownie kwestionuje ocenę dowodów w sprawie. Sąd II instancji odniósł się rzetelnie do materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, osobno do każdego z czterech zarzucanych P.S. czynów. Ustosunkował się przy tym do dowodów z zeznań świadków wskazanych przez skarżącego, w tym m.in. szeroko do J. G..

Również ostatni, czwarty zarzut kasacji nie dostarcza podstaw do kontestowania prawomocnego wyroku uniewinniającego P.S. Pełnomocnik zarzucił bowiem rażącą obrazę przepisów postępowania mogącą mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. Zaznaczyć przy tym trzeba, że Sąd odwoławczy nie prowadził własnego postępowania dowodowego i utrzymał zaskarżony wyrok Sądu I instancji w mocy, doprecyzowując jedynie opis okoliczności faktycznych w sprawie. Skarżący nie wykazał przy tym błędów po stronie Sądu odwoławczego rzutujących na wynik postępowania ani potrzeby dokładnego ustalenia zakresu majątku pokrzywdzonych i jego wartości w przedmiotowej sprawie.

Z powyższych względów, nie dopatrując się w przedmiotowej sprawie zaistnienia którejkolwiek z wymienionych w treści art. 439 § 1 k.p.k. bezwzględnych przyczyn odwoławczych, ani innej rażącej obrazę prawa mogącej mieć istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu II instancji, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 535 § 3 k.p.k., zdecydował o oddaleniu kasacji pełnomocnika, jako oczywiście bezzasadnej.

Orzeczenie o kosztach znajduje uzasadnienie w treści reguły z art. 636 § 1 k.p.k. w zw. z art. 637a k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[WB]

r.g.

